

Слободан Валовић

СНАБДЕВАЊЕ АНТИЧКИХ ГРАДОВА ВОДОМ

Борис Илаковац: РИМСКИ АК
ВЕДУКТИ НА ПОДРУЧЈУ
СЈЕВЕРНЕ ДАЛМАЦИЈЕ

Монографија »Римски акведукти на подручју сјеверне Далмације«, аутора Др. Бориса Илаковца, ванредно је издање Археолошког Музеја Задар и Свеучилишне накладе Либер — Загреб. Књига има 279 страна и опремљена је тврдим повезом. Богато је илустрована са 90 црно-белих фотографија и планова. Поред пописа литературе који обухвата 188 домаћих и иностраних стручних радова и дела, издање је опремљено и индексом географских имена, затим индексом античких личних имена и акведуката, занимања и неких закона. Најзад ту се налази и индекс стручних израза као и попис свих прилога подељених по поглављима и темама које су у њима обрађене. Издање је мпог тпуњено и са четири табеларна приказа који третирају по једина конструктивна питања и њихове мерне вредности. Књига је штампана 1982. године у Загребу и прво је дело у нашој литератури које се бави искључиво питањем водоснабдевања античких градова у нашој земљи.

Аутор овог изванредно занимљивог научног дела, Др. Борис Илаковац, представља нам се са свим оним знањима која може да поседује само стручњак који је попут њега своја археолошка студија до-

пуњно студијама архитектуре, и на тај начин створио један солидан фундамент за интердисциплинарни приступ једној до сада тако мало истраживаној области као што су антички водоводи — акведукти на тлу наше земље.

Цело дело подељено је тематски на девет целина. При томе се седам јединица, третираних као посебна поглавља књиге, односе на појединачне акведукте античких градова северне Далмације, док уводни део представља студија за себе у којој су обухваћени сви општи подаци неопходни за упознавање проблематике водоснабдевања у античком периоду.

Након увода, у коме укратко упознаје читаоца са историјатом истраживања античких инсталација, аутор приступа давању основних информација којима се добија увид у развој акведуката у архитектури старог света, као што су акведукти за градове Самос и Пергамон и најзад велики водоводни системи самог старог Рима.

Желећи да обухвати све аспекте од којих треба посматрати проблематику подизања и отржавања акведуката, аутор посвећује посебне поднасловне римском архитекти Витрувију

и Сексту Јулију Фронтину — једном од водећих ауторитета Римског царства по питању организације рада водовода града Рима а уједно и аутора дела DE AQUAE DUCTU које нам је сачувано до данас. Илаковац потом прелази на излагање података о управи и службеницима за римске водоводе а затим илуструје значај који су акведукти имали за урбане центре Царства наводећи римске прописе о коришћењу водовода, накнади за коришћење воде, и законске прописе о заштити ових сложених архитектонских објеката. Аутор на даље третира епиграфске споменике који се односе на градњу и одржавање акведуката, да би посебно цитирао свих девет натписа о водоводима који су до сада нађени на тлу Југославије.

Последње две теме које аутор обрађује у уводном делу односе се на важнију литературу о проблематици изучавања акведуката и најзад, на грађевинске облике, терминологију и примену интердисциплинарних метода у истраживању античких водоводних система.

Надаље Илаковец приступа детаљној археолошко-архитектонској обради седам акведуката северне Далмације. Аутор је анализирао легионарски акведукт Плавно Поље — BURNUM; муниципални акведукт Бољковац — Нин; акведукте колоније JADER (Задар); затим Чагрња — ASSERIA (Подграђе), Колан — CISSA (Цаска), Шкопаљ — Новаља и најзад акведукт за SCARDONU (Скрадин).

Обрађујући проблематику снабдевања римских насеља питком водом, аутор полази од опште хидролошке ситуације појединих подручја, пратећи трасирање и начин градње водовода на појединим секторима указујући на сву инжињерност античких градитеља. При томе Илаковац даје не само детаљни приказ грађевинарских решења већ и комплетни при-

ступ веома сложеним хидродинамичким решењима, почев од прорачуна нагиба и ширине гравитационих канала, преко градње сифона за премошћивање великих висинских разлика, до технике ливења водоводних цеви. Поред овога, аутор разматра и питања функционисања устава и резервоара који се јављају на појединим системима. Свако поглавље пропраћено је и подацима о историјату истраживања појединих акведуката, мерним подацима и најзад датовањем на основу археолошког и епиграфског материјала.

Последњих двадесетак страна овог издања посвећени су општим закључцима о начину трасирања, грађевинским облицима и конструктивним решењима, хидрауличним карактеристикама система и најзад времену градње као и престанку рада акведуката на подручју северне Далмације.

Закључно можемо да ово дело препоручимо не само археолозима и историчарима већ и стручњацима грађевинарства и хидроградње, надајући се да ће оно код првих појачати интерес за ову, до сада, релативно секундарно третирану проблематику, а код других развити жељу да у старим, вековима у пракси потврђиваним, техничким знањима потраже нове инспирације за модерна решења проблема из свакодневнице наше урбане цивилизације. Најзад можемо ово дело да пожељимо у библиотеци сваког љубитеља старина, јер оно својом свеобухватношћу прилаза појединим проблемима и тружа веома широк дијапазон нових сазнања о старим културама.

За жаљење је, међутим, да ово иначе изузетно квалитетно издање није допуњено резимеом на било ком страном језику тако да је ова сложена студија остала неприступачна највећем делу иностраног стручног круга читаоца.

ПОРТОГА